

Position Paper

Ieder(in) en European Disability Forum Kunstmatige Intelligentie – AI

13 februari 2025

Over Ieder(in)

[Ieder\(in\)](#) is de koepelorganisatie van mensen met een lichamelijke handicap, verstandelijke beperking of chronische ziekte in Nederland. Bijna 250 organisaties zijn bij ons aangesloten. Ieder(in) behartigt de belangen van ruim twee miljoen mensen in Nederland. Ieder(in) maakt zich sterk voor een samenleving waarin iedereen kan meedoen en niemand wordt uitgesloten. Onze standpunten en argumenten baseren wij voor een belangrijk deel op het VN-verdrag Handicap. Artikel 9 in dit VN-verdrag beschrijft bijvoorbeeld het recht op toegankelijkheid, waaronder 'informatie en communicatie, met inbegrip van informatie- en communicatietechnologieën en -systemen.' Ieder(in) is lid van het European Disability Forum (EDF).

ieder(in)

Over European Disability Forum

Het [European Disability Forum](#) (EDF) is een onafhankelijke belangenorganisatie die opkomt voor de rechten van 100 miljoen Europeanen met een handicap. EDF is een uniek platform dat organisaties van personen met een handicap uit heel Europa samenbrengt. EDF wordt beheerd door personen met een handicap en hun families. Wij zijn een sterke en verenigde stem van personen met een handicap in Europa.

Inleiding

De Europese gehandicaptenbeweging, waaronder het European Disability Forum (EDF) en haar Nederlandse lidorganisatie Ieder(in), weet dat Kunstmatige Intelligentie (AI) afhankelijk is van statistieken om beslissingen te nemen. Hoewel AI voor sommige taken effectief is, is het voor andere mogelijk niet geschikt. AI is gebaseerd op gemiddelden, maar mensen met een beperking passen vaak niet in deze gemiddelden. Als gevolg hiervan kunnen mensen met een beperking extreem positieve en extreem negatieve kanten van AI ervaren. De Europese gehandicaptenbeweging wil dat AI wordt ontworpen en gebruikt op een manier die mensen met een beperking volledig erbij betreft en hun levenskwaliteit verbetert. Wij pleiten voor een samenleving waarin alle mensen worden opgenomen en waarin AI mensen met een beperking in al hun diversiteit beschouwt.

Kansen en bedreigingen van AI voor mensen met een beperking

Kunstmatige Intelligentie (AI) biedt zowel kansen als uitdagingen voor mensen met een beperking of chronische ziekte. AI-technologieën zoals spraak- en beeldherkenning verbeteren de toegankelijkheid door communicatie te vergemakkelijken. AI-assistenten ondersteunen bij dagelijkse taken zoals afsprakenbeheer en medicatieherinneringen of bieden aangepaste leerprogramma's en werkplekaanpassingen. Echter niet alle AI-technologieën zijn voor iedereen toegankelijk, wat ongelijkheid kan veroorzaken. Bovendien brengen AI-systemen risico's voor privacy en veiligheid met zich mee door het verzamelen van persoonlijke gegevens. En een [speciale rapporteur van de Verenigde Naties heeft gezegd dat de negatieve effecten van AI op de rechten van personen met een handicap openlijk moeten worden erkend en aangepakt](#) door middel van samenwerking tussen Staten, bedrijven, mensenrechteninstellingen, het maatschappelijk middenveld en organisaties voor personen met een handicap. Daarom zijn een zorgvuldige ontwikkeling en gebruik van AI-systemen belangrijk om enerzijds voordelen te vergroten en anderzijds om risico's te verkleinen.

Aandachtspunten voor inclusieve, toegankelijke en veilige AI-toepassingen

In dit position paper benoemen Ieder(in) en EDF gezamenlijk een aantal belangrijke aandachtspunten voor inclusieve, toegankelijke en veilige gebruik van AI-toepassingen:

- AI-toepassingen die in de Europese Unie worden gebruikt **eerbiedigen de rechten van personen met een handicap** op non-discriminatie, gelijkheid, zelfbeschikking en privacy.
- Ontwikkel en gebruik AI-toepassingen volgens het principe van **Universeel Ontwerpen** (*Universal Design*). AI-toepassingen die niet ontworpen zijn met inachtneming van de menselijke diversiteit kunnen uitsluiting en discriminatie van reeds achtergestelde groepen vergroten. Zoals personen met een handicap, maar ook vrouwen, mensen van kleur en etnische minderheden, ouderen en andere gediscrimineerde groepen.
- Alle personen met een handicap moeten kunnen profiteren van toegankelijke, betaalbare en beschikbare AI-technologieën die hun sociaaleconomische participatie en zelfstandig leven ondersteunen.
- AI-toepassingen, ongeacht hun risiconiveau, moeten **voldoen aan verplichte toegankelijkheidseisen**. Dit betreft bijvoorbeeld AI-gerelateerde informatie en gebruikershandleidingen, die in overeenstemming moeten zijn met bestaande EU-wetgeving voor toegankelijkheid, zoals de [Europese Webtoegankelijkheidsrichtlijn](#) en de [Europese Toegankelijkheidsakte](#).
- **Bewaak het onevenredige risico** voor de rechten van personen met een handicap die bij gebruik van AI als hoog risico kunnen worden aangemerkt, zoals biometrische identificatie, toegang tot onderwijs, werkgelegenheid, particuliere en openbare diensten, rechtshandhaving, migratie en grenstoezicht, en rechtspositie.

- **Gebruik van AI-systemen** moet worden **verboden** voor:
 - » Biometrische identificatie en categorisering van natuurlijke personen.
 - » AI-systemen die de mogelijkheden bepalen voor individuen om toegang te krijgen tot onderwijs en werk.
 - » Toegang tot en gebruik van essentiële diensten en voordelen, zowel particuliere als publieke, met inbegrip van de verstrekking van gezondheidszorg en noodhulpdiensten (met uitzondering van het prioriteren van noodhulpdiensten).
 - » Gebruik van AI door rechtshandavingsinstanties behalve voor het detecteren van deepfakes – gemanipuleerde video, audio of beeld dat er echt uitziet maar digitaal is gemaakt – en om de betrouwbaarheid van bewijsmateriaal te evalueren.
 - » Gebruik bij het beheer van migratie, asiel en grenscontrole. Met uitzondering van de beoordeling van de echtheid van reisdocumenten en het assisteren van autoriteiten bij het onderzoeken van aanvragen en bijbehorende klachten.
- Zorg ervoor dat de **privacy en gegevens** worden **bescherm**d van alle personen met een handicap, met inbegrip van personen met een verstandelijke en psychische kwetsbaarheid en personen die onder toezicht staan, zoals voogdij of bewindvoering, wanneer hun gegevens door AI-systemen worden verwerkt.
- Neem doeltreffende en toegankelijke **maatregelen** zodat personen, met inbegrip van personen met een handicap, worden **geïnformeerd wanneer hun gegevens worden verzameld** en de mogelijkheid hebben om te informeren naar en bezwaar te maken tegen de verwerking van dergelijke gegevens.
- **Verbied publieke en private entiteiten om AI te gebruiken om emoties te herkennen**, behalve voor bepaalde welomschreven onderzoeksdoeleinden die onderworpen zijn aan strikte privacywaarborgen, waaronder geïnformeerde toestemming en de mogelijkheid van proefpersonen om bezwaar te maken. Op AI gebaseerde ondersteunende technologieën voor emotieherkenning moeten ook aan dergelijke waarborgen voldoen.
- **Bescherm grondrechten** van personen in verband met het gebruik van AI, met inbegrip van maatregelen voor het melden van problemen, het indienen van klachten bij bevoegde autoriteiten (met inbegrip van collectieve klachten en klachten van actoren uit het maatschappelijk middenveld namens individuen) en het zoeken naar rechtsmiddelen in geval van misbruik. Zorg ervoor dat deze maatregelen toegankelijk zijn voor personen met een handicap.
- Bevorder de ontwikkeling van AI waarbij **deskundigen met een handicap, toegankelijkheidsprofessionals** en andere rechthebbenden op zinvolle wijze deelnemen via financiële en andere stimulansen (zoals EU- en nationale financiering voor projecten die worden geleid door gehandicaptenorganisaties of waarbij professionals op het gebied van toegankelijkheid rechtstreeks betrokken zijn). In overeenstemming met overweging 142 van [de AI-Act](#), die lidstaten aanmoedigt om AI-onderzoek en -ontwikkeling te financieren die tot resultaten leiden die de Europese samenleving ten goede komen.
- Overeenkomstig artikel 4, lid 3, van het VN-verdrag Handicap, **raadpleeg en betrek personen met een handicap via hun representatieve organisaties bij de ontwikkeling, uitvoering en monitoring van Europees en nationaal AI-beleid**.

Meer informatie en bronnen

[Resolution on the EU Artificial intelligence Act for the inclusion of persons with disabilities - EDF](#)

[OECD report on Artificial Intelligence and Employment of People with Disabilities - EDF](#)

[Video: Jamie and the impact of Artificial Intelligence on persons with disabilities - EDF](#)

Dit position paper wordt in Nederland ondersteund door ANBO-PCOB, Dwarslaesie Organisatie Nederland, Dovenschap, EMB-Nederland, Hoormij.NVVS, KansPlus, Dit Koningskind, LFB, MIND, Oogvereniging, Senioren Netwerk Nederland, Sien, Spierziekten Nederland, Stichting ABC.